

Туренко Анна Юріївна
*аспірантка НДІ державного будівництва
та місцевого самоврядування НАПрН України*

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Наукова робота присвячена питанням реалізації та захисту своїх національних економічних інтересів державами-членами та державами-кандидатами до ЄС. Авторкою розкриті співвідношення понять національних економічних інтересів і державного економічного суверенітету в умовах євроінтеграції. Досліджено можливості впливу на суверенітет держави та її національні економічні інтереси. Виділено функції, які виконує декларація національних економічних інтересів держави.

Ключові слова: національні економічні інтереси, державні інтереси, державний економічний суверенітет, євроінтеграція.

Turenko Anna
*PhD candidate of Scientific Research Institute of state building
and local government of NALS of Ukraine*

THE PECULIARITIES OF REALIZATION OF NATIONAL ECONOMIC INTERESTS IN THE CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION

The scientific work is devoted to the issues of realization and protection of their national economic interests by member states and candidate countries to the EU. The author reveals the relationship between the concepts of national economic interests and state economic sovereignty in the context of European integration. Possibilities of influencing the sovereignty of the state and its national economic interests are investigated. The functions performed by the declaration of national economic interests of the state are highlighted.

Keywords: national economic interests, state interests, state economic sovereignty, European integration.

Економічні інтереси суб'єктів світової економіки, якими є держави, є рушійною силою та джерелом економічного розвитку. Ці інтереси перебувають у взаємодії та постійно зіштовхуються, виявляючи протиріччя. Однією із форм реалізації економічних інтересів різних національних економік та їх суб'єктів є зовнішньоекономічні зв'язки, що утворюють систему міжнародних економічних відносин. Ця система формується на основі двосторонніх або багатосторонніх міжнародних угод та обумовлена принципами єдності інтересів окремого суб'єкта міжнародних відносин та самої системи.

В даний час процеси розширення Європейського союзу, незважаючи на їхнє очевидне уповільнення, зберігають свою актуальність і є предметом активної наукової дискусії. Глобалізація та європейська інтеграція призводять до поступового зникнення економічних, правових і навіть політичних бар'єрів між державами, що зумовлює потребу в переосмисленні усталеної концепції суверенітету та додаткового захисту національних інтересів держав.

Поняття «національні економічні інтереси» тісно пов'язане із поняттям економічного суверенітету як складової суверенітету держави. Сьогодні діяльність усіх центральних органів виконавчої влади спрямовано на реалізацію стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в ЄС і НАТО. Ця мета закріплена в Конституції України та визначена як пріоритет національних інтересів у Стратегії національної безпеки України [1].

Звертаючись до досвіду реалізації та захисту національних інтересів країн-учасниць ЄС, необхідно приділити увагу саме впливу наднаціонального утворення на реалізацію економічного суверенітету окремих країн.

Особливий вимір захисту державних інтересів в умовах вступу до ЄС існує у країнах Центральної Європи – Угорщини, Польщі, Чехії, Словаччини (так звана Вишеградська четвірка), через відмову від суттєвої частини своїх економічних пріоритетів. Брюссель, виходячи з інтересів спільного ринку, приймав рішення про можливість реформування, або закриття цілих галузей виробництва та скорочення видів економічної діяльності, що традиційно розвивалися в цих країнах. Загальним директивам ЄС було підпорядковано зовнішню

та оборонну політику цих держав. Невипадково останніми роками позначилися тертя між їхніми «європейськими» та «національними» інтересами, відповідно, зросла незгода з положенням про пріоритет «загальноєвропейського над суверенним національним» [2]. Серед іншого, це було зумовлено спробами самостійного реформування законодавчих актів, підйомом національної опозиції, яка виступає проти дискримінації штаб-квартир ЄС та НАТО та збереження інституту традиційних національних цінностей як найважливішої умови самозбереження. Угорщина, Польща, Чехія та Словаччина у рамках відстоювання свого державного суверенітету виступають єдиним фронтом проти спроб Брюсселя нав'язати їм квоти на розміщення на своїй території біженців, що безпосередньо вплине на їх внутрішньодержавну економічну ситуацію.

Під час, інтеграційних процесів необхідно пам'ятати, що зовнішньоекономічна та внутрішня політика будь-якої держави визначається її національними інтересами, що є виразом переважаючої на даний момент частиною економічних інтересів усередині держави.

Національні інтереси є відкритою декларацією потреб і намірів держави, заснованих на оцінці поточної внутрішньої та зовнішньої ситуації країни. Подібне оприлюднення виконує низку найважливіших функцій [3]. По-перше, встановлюється ієрархія зовнішньополітичних пріоритетів, що дозволяє запобігти розпорошенню ресурсів та не допустити перенапруження сил. По-друге, офіційні чи напівофіційні формулювання національних інтересів держави накладають розумні обмеження на свободу дій влади, які найчастіше прагнуть використовувати зовнішню політику для зміцнення внутрішньополітичних позицій перед опозицією. Крім того, сформульовані у явній формі національні інтереси надають суспільству тверді критерії оцінки ефективності лінії, що проводиться особами, відповідальними за ухвалення зовнішньополітичних рішень. По-третє, національні інтереси забезпечують правонаступність і можливість своєчасного коригування найважливіших напрямів державної економічної політики. Формулювання, зафіксовані в офіційних документах, страхують державу від перетворення зовнішньої політики на просте продовження внутрішньої політики. У більшості країн, незалежно від

рівня розвитку демократичних інститутів, численні носії приватних інтересів шукають можливості підняти ці інтереси до рівня «національних» та забезпечити їм підтримку державного апарату. У цьому контексті національні інтереси є системою або несуперечливим комплексом взаємопов'язаних тверджень про те, що і чому вигідно конкретній державі в певний історичний період для реалізації свого економічного суверенітету та забезпечення економічної безпеки.

Гармонійна система національних економічних інтересів не дозволяє легко маніпулювати її складовими частинами та не допускає звуження державного економічного суверенітету, не провівши системного коригування всіх доктринальних засад зовнішньої політики.

Зрештою, національні економічні інтереси держави заявляються відкрито задля підвищення передбачуваності їхнього носія для зовнішнього світу. Держава значною мірою пов'язує собі руки декларацією власних інтересів, оголошуючи про готовність «йти до кінця» в їхньому відстоюванні, але також і обіцяючи не робити того, що явно виходить за межі прийнятих формулювань національних інтересів. Ефективність декларації національного інтересу в умовах євроінтеграції як інструменту зовнішньої політики визначається правильним балансом між амбіціями держави та гарантіями щодо утримання від жорсткого впливу наднаціональних інституцій.

Зовнішні наслідки порушення задекларованих формулювань національного інтересу можуть бути важкими. Чи хтось з учасників світової економічної арени повірить існуючим і майбутнім економічним доктринам держави, якщо самі автори легко ними нехтують?

ЛІТЕРАТУРА

1. Секторальна інтеграція України до ЄС: передумови, перспективи, виклики. Київ. Центр Разумкова, 2020. 99 с.
2. Yakoviyk I. V., Tragniuk O. Y., Boichuk D. S. Strategic autonomy of the European Union: on the way to “European Sovereignty” in defense? *Проблеми законності*. 2020. Вип. 149. С. 223–242. doi: <https://doi.org/10.21564/2414-990x.149.199902>.
3. Троицкий М. А. Зачем нужны «национальные интересы»? 2015. URL: <https://mgimo.ru/about/news/experts/270236/>.

REFERENCES

1. Sektoralna intehratsiia Ukraïny do YeS: peredumovy, perspektyvy, vyklyky. (2020). Kyiv. Tsentrazumkova [in Ukrainian].
2. Yakoviyk, I.V., Tragniuk, O.Y., Boichuk, D.S. (2020). Strategic autonomy of the European Union: on the way to “European Sovereignty” in defense? *Problemy zakonnosti – Problems of Legality, issue 149*, 223–242. doi: <https://doi.org/10.21564/2414-990x.149.199902>.
3. Troitskiy, M.A. (2015). Zachem nuzhny «natsionalnyye interesy»? URL: <https://mgimo.ru/about/news/experts/270236/> [in Russian].